

2.4 Javasolt ütemezés

A részprojekt három ütemből áll. Az első ütem egy évig tart, ekkor készülnek el a távoktatási anyagok, az oktatólaboratóriumok, valamint ekkor történik az oktatók képzése. Az ütem végére a távoktatáshoz szükséges személyi és szervezési feltételek rendelkezésre állnak.

A második ütem a tényleges át- és továbbképzés végrehajtása. Időtartama négy év. Az automatizálás üteme miatt a rendszergazdák, – várhatóan mintegy 100 fő – képzése ebben a formában csak az első két évben folyik, utána ezt a feladatot a nappali képzés vállalja fel.

A harmadik ütem a részprojekt értékelése, valamint a végrehajtáshoz kialakított szervezet leépítése. Az utolsó két hónapban megtörténik az eredmények felmérése, a pénzügyi végelszámolás és a döntés az esetleges folytatásról. *(Folytatjuk)*

Darányi Sándor

A könyvtárak és az EXPO

Az alábbi összeállítás *Mádl Ferenc* művelődési és közoktatási miniszter részére készült az MKM Könyvtári osztálya útján. A közben eltelt időben az 1993. május 21-i értekezletet követően, újabb fejlemény adódott. (Magyar Közlöny, 36. sz. /1993. március 31./ a Nemzeti Kulturális alapról.)

Az összeállítás – a dolog természeténél fogva – a lényegre koncentrálnál, mivel a résztvevők ugyan a részletkérdésekben különféle nézetet vallottak, de a tekintetben *a szakma szinte egy véleményen volt, hogy a könyvtárak tevékenysége, bemutató készsége az EXPO szerves része. Többen fölvetették, hogy a könyvtári szakma kéri az illetékes miniszteriális szerveket, foglalkozzanak a könyvtárak szereplésével. E tájékoztató összeállítójának véleménye szerint nem a szakmának kell kérnie az EXPO-n történő részvételt, hanem fordítva, az EXPO illetékeseinek kell megkeresni a szakmát a részvétel megtervezésével és végrehajtásával kapcsolatban. A tájékoztató összeállítójának véleménye szerint aligha van más annyira reprezentatív bemutatásra váró dolog – kivéve néhány sanyarú állapotban lévő könyvtárat – mint éppen a könyvtárak gyűjteményei és szolgáltatásai. Ez vonatkozik még a kommunikációra is, ami fő témája lenne az EXPO-nak. Mindezek után in extenso közlöm az értekezlet felkérésére a miniszterhez szóló feljegyzést, amit természetesen a Könyvtári osztály kapott meg. Íme a szöveg:*

„Az MKM Könyvtári osztályának kezdeményezésére 1993. május 21-én a magyar nagykönyvtárak vezetői összejöttek megvitatni a könyvtárak hozzájárulásának lehetőségeit az 1996-os EXPO-hoz. Tájékoztatót tartott *Gáborjáni Péter*, az MKM EXPO Irodájának vezetője.

Az értekezleten kialakult vita a következőkben foglalható össze:

1. A magyar könyvtár és szakirodalmi informatikai szakma megítélése szerint az EXPO-t gazdagítaná, ha a könyvtárak egyfelől *egy közös pavilonban* mutatnák be nemzetközileg is számottevő kincseiket a legfejlettebb telekommunikációs technológiák közbejöttével (pl. nagy képernyőre kivetíteni a legértékesebb darabok legszebb reprodukcióit), továbbá bemutatni magát a már jelenleg is

működő és várhatóan még tovább fejlődő információs technológiát (pl. filmbemutató a kommunikációról Ádám-Évától napjainkig, CD-ROM-ok és gépi adatbázisok használata online lekérdezési lehetőségekkel stb.). Ennek a közös kiállításnak a címe, illetőleg fő gondolatmenete lehetne: *»Mit kapott a magyar szellem a nagyvilágtól és mit nyújtott annak«*. Ez a közös kiállítás alkalom lenne arra is, hogy mindenféle mellődöngetés nélkül a legszélesebb közönség részére ismertté tegye a *Neumann Jánost* John von Neumannként ismert korszakalkotó magyar kutatónkat (levelei és családi hagyatéka az MTA Könyvtárában), *Bartók-relikviákat*, a *magyar Nobel-díjasokkal* összefüggő audiovizuális dokumentumokat stb.). Amennyiben egy ilyen pavilonra igény van, ennek forgatókönyve rövid idő alatt elkészülhetne és valószínűleg szponzorokat is lehetne hozzá nyerni.

2. Elképzelhető lenne – ugyancsak a kommunikációs csúcstechnológia igénybevételével – egy olyan bemutatórész, amely gombnyomásra mutatná be a *legkülönbözőbb nemzetiségű érdeklődőknek*, hogy *országuk alap kutatása*, vagy *annak egyes területei* (pl. kémia, fizika, matematika) vagy reprezentatív folyóiratai hogyan helyezkednek el a *világ rangsorában*, alapul véve szakirodalmi idézettségüket. Egy ilyen bemutatót – amennyiben közös könyvtári pavilon nem jön létre – prezentálhatna valamilyen tágasabb helyen az MTA Könyvtára, mint ahogy az OSZK saját kiállító termeiben a magyar reneszánsz művészetet mutatná be; az MTA Zenetudományi Intézete a magyar muzikológiát, az MTA Könyvtára pedig világhírű *Kaufmann hebraika* gyűjteményét és más könyvtárak az általuk fontosnak, illetőleg nemzetközi érdeklődésre számot tartó dokumentumaikat és technikai vívmányaikat. Természetesen ehhez csatlakoznának a nagy *egyházi gyűjtemények* is. Vagyis: pl. az 1. alattiakkal szemben a 2. alatt a magyar könyvtárak helyileg mutatnák be a nemzetközileg érdeklődésre számot tartó gyűjteményeiket.

3. A vitán elhangzott az is, hogy ad 2. néhány nagyon jelentős közgyűjteményt *fogadóképes állapotba* kellene hozni (pl. Egyetemi Könyvtár) és *finanszírozni* kellene néhány nívós idegen nyelvű ismertetőt, amit a látogatók kezébe lehetne adni. Hogy erre van-e lehetősége a költségvetésnek vagy nincs, az értekezlet erre nem tudott választ adni.

Fentieket azzal hozzuk Miniszter úr szíves tudomására, hogy a könyvtári és szakirodalmi informatikai szakma elvi *állásfoglalást kér*, foglalkozzon-e egyáltalán az EXPO-val a szakma, vagy egyes intézetek, ahogy bírják lehetőséggel, csinálnak valamit, vagy sem.”

Rózsa György

Gondolatok a jövőről

A III. Nemzetközi Könyvtárközi Kölcsönzési és Dokumentumszolgáltatási Konferencia kapcsán

Gondolatok? – talán egyéni vélekedések. A jövőről? – nem elég gond a jelen? Ha nyájas olvasóm rákérdez a címre, igaza van.

Mégis engedélyt kérek, hogy egy nagy élmény nyomán támadt „megvilágosodásról” beszámoljak. Mikor tizenévesen naplót próbáltam írni, a feljegyzések jókora hányada az időjárásról, a kilátásokról szólt. Hat kilométerről jártam be gyalog, majd biciklin a közeli-távoli Dunaföldvárra, így nem volt mindegy, mi vár (mi várt) az országúton. Eső, szél, hó, napsütés. Honnan fúj, mit hoz a szél... Ha úgy öltözöm, ha arra készülök, ami várható, könnyebb az alkalmazkodás. Harminc éve a pályán lévén, hasonlóan igyekszem figyelni a „széljárást”. A meghatározó erővonalakat, a fő trendeket szeretném érzékelni, tudatosítani.

A könyvtár lényege a dokumentumok rendezett tömege, az olvasó a maga ezernyi igényével és ennek változásaival: meg a kettő kommunikációja. Mióta Gutenberg (vagy valamelyik vitatott kortársa) hatodfélszáz éve feltalálta a mozgatható betűkkel történő könyvnyomtatást, olyan mennyiségű, mondhatni tengernyi kiadvány látott napvilágot, hogy annak kezelését eddig egyedül a könyvtár nevű intézmény tudta megoldani.

Nagyságrendileg biztos nem túl téves az a becslés, hogy azóta a világban száz-százötven millió kiadvány készülhetett. A ma öt-hat milliárdos emberiség fejlettebb részének tíz-húsz százaléka intenzív dokumentumfogyasztó, a könyvtárak száma százezer lehet. Feltételezhető, hogy a száz-százötven millió dokumentum döntő többsége (90% fölött) néhány ezer könyvtárban koncentráltan elérhető. Az Egyesült Államok ezer könyvtára az OCLC keretében 27 milliós választékot kínál (összesen 600 millió fölötti összpéldány mennyiséggel). Eddig mindenki igyekezett növelni a saját könyvtári állományát. Eddig – de mint lesz a jövőben? Épp erről gondolkodtam el a konferencia nyomán.

Kis kitérő. Az első két e nemben rendezett konferenciát a British Library jegyezte (London, 1988 és 1990 ősze). Tehát először került sor megrendezésére másutt, s rögtön nálunk, Magyarországon, az Országos Széchényi Könyvtárban. Köszönhető ez a szerencsének, de valami szerepe biztos van annak is, hogy az országnak van imázsa a nyugati féltekén, hogy az OSZK-ról a washingtoni Kongresszusi Könyvtár igazgatójának, *Billingtonnak* az a véleménye, hogy Európa egyik legszebb könyvtára, hogy az IFLA konferenciáiban illetékes UAP-irodájának elismerő a véleménye a magyar könyvtárközi kölcsönzési központról (ellenőrizhetnek *G. Cornish* európai felmérést tartalmazó, az UNESCO által finanszírozott könyvméretű tanulmányával), az online lekérdezést biztosító NPA-ról. Végül is eljött 40 ország közel 150 képviselője – plusz vagy két tucat